

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 28 april – 12:00 uur d.d. 29 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen NOC*NSF 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici LHV & ANBO

Samenvatting en karakterisering van de berichtgeving

- In het hele land was er op de zonnige woensdag veel aandacht voor de versoepelingen, met name voor de heropening van de terrassen en de winkels. Mensen posten op social media massaal berichten van hun 'eerste biertje' op het terras, of foto's van de lange rijen voor de winkels. De ochtendkranten vatten de sfeer door foto's van (toostende) mensen op terrassen te plaatsen. Zo kopt De Telegraaf 'Gewoon genieten'. Volgens Trouw zijn 'de gasten nog nooit zo geduldig geweest'. ANP meldt dat er gisteren duizenden mensen het terras opgingen, wat op sommige plekken lange wachtrijen tot gevolg had. Desondanks verliep de dag voor zover bekend nergens tot grote problemen en verlieten mensen zelf op tijd het terras. Volgens INretail verliep het winkelen zonder afspraak gisteren ook soepel. "In enkele winkelcentra is drukte, maar over het algemeen zijn de rijen met wachtende klanten goed te handhaven." AD legt vanochtend als enige nadruk op de drukte die er was: 'Volle terrassen, rijen bij winkels', terwijl het terras volgens FD 'halfvol' was.
- De uitspraak van LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers bij talkshow Beau gisteravond dat de avondklok 'geen enkel effect' heeft gehad lokt direct breed kritische reacties uit. OMT- en Red Team-leden proberen nuance aan te brengen en stellen dat Kuipers dit niet zomaar kan zeggen, omdat er veel meer factoren meespelen in zo'n berekening. Kamerleden en journalisten reageren direct kritisch op de uitspraak, men vraagt zich vooral af waarom deze 'vergaande maatregel' dan is genomen. PVV-Kamerlid Wilders: "We zijn dus voor de gek gehouden door Rutte en De Jonge. PVV was altijd tegen invoering van de avondklok. Enorme vrijheidsbeperkende maatregelen met geen enkel effect dus. Schandalig!" Het RIVM laat vanochtend in een reactie weten niet te snappen hoe Kuipers bij zijn uitspraak komt en zegt het effect nog te willen onderzoeken.
- Kritische reacties op het nieuws dat er in de vaccinatiecampagne wordt afgeweken van de strategie '-van oud naar jong'. Zo verschilt het onder de 60-plussers per regio wanneer men wordt ingeënt, en zijn alle volwassenen inwoners van de Friese Waddeneilanden eind mei al aan de beurt voor vaccinatie. Een LHV-woordvoerder noemt de planning een 'lappendeken' en de ANBO noemt het systeem 'ondoorzichtig'. "We geloven best dat het ingewikkeld is en dat je ook afhankelijk bent van de leveringen, maar wees vooral duidelijk", aldus de ANBO. Ook op de social mediakanalen van minister De Jonge is men kritisch op de verschillen per regio; de gang van zaken is niet te rijmen met de vaccinatiestrategie '-van oud naar jong'.
- Naar aanleiding van het debat over de quarantaineplicht stelt de Volkskrant dat de 'Kamer nog vol vragen zit over de quarantaineplicht'. De grootste vragen zitten in de handhaafbaarheid van de wet en of gevaccineerden uitgezonderd zijn van de quarantaineplicht. Zo stelt De Telegraaf dat de handhaafbaarheid van de wet volgens de Tweede Kamer een 'lachertje' blijft gezien het nog maar de vraag is hoe en of er überhaupt gehandhaafd kan worden. Daarnaast is de Tweede Kamer het 'zeer oneens' over de vraag of er een uitzondering moet worden gemaakt voor mensen die gevaccineerd zijn, omdat dit kan gaan voelen als een 'indirecte vaccinatiedrang'. Op de social mediakanalen van minister De Jonge geven mensen eveneens aan niet te geloven in de handhaafbaarheid van de quarantaineplicht.
- NOC*NSF pleit ervoor dat betrokken trainers en overige stafleden voorafgaand aan de Olympische Spelen worden gevaccineerd. Als coaches en staf besmet zouden raken "heeft dat consequenties voor het hele team", aldus voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

- x

Informatiebehoefte

- AD zoekt naar aanleiding van wisselende uitspraken over besmettingen in de buitenlucht antwoord op de vraag: hoe gevaarlijk is 'hutjemutje op elkaar' in de buitenlucht?
- Lareb heeft tot nu toe twaalf meldingen ontvangen (vier meer dan twee weken geleden) van bloedstolsels in combinatie met een laag aantal bloedplaatjes na een prik met het AstraZeneca-vaccin. Volgens de organisatie betreft het vrouwen tussen de 23 en 65 jaar die zijn ingeënt met AstraZeneca voor de prikstop. De klachten ontstonden 7 tot 20 dagen na vaccinatie. De bijwerking staat inmiddels in de bijsluiters van het AstraZeneca- en het Janssen-vaccin.
- ArboNed, HumanCapitalCare en Arbo Unie melden dat het aantal ziekmeldingen in de eerste twee maanden van dit jaar halveerde ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar (nog voor de coronacrisis), in de zorg bleef het verzuim daarentegen onverminderd hoog. In de eerste helft van vorig jaar was er relatief meer verzuim vanwege psychische klachten en in de tweede helft was er een meer traditionele verdeling van verzuimoorzaken, behalve in het openbaar bestuur en in het onderwijs. Na de zomer was daar relatief wat meer verzuim vanwege longaandoeningen, maag/darmklachten en hart- en vaatziekten. De gemiddelde duur van het ziekteverzuim is wel toegenomen. Doordat

mensen met lichte klachten zich minder vaak ziek melden, is het aandeel van verzuim vanwege ernstige en complexe aandoeningen, zoals kanker, hart- en vaatziekten of psychische klachten, groter geworden. Een andere verklaring voor het langere verzuim is dat veel ziekenhuizen reguliere zorg uitstellen ten behoeve van Covid-zorg. Uit cijfers van ArboNed blijkt het aantal dagen dat mensen thuis zitten met psychische klachten de afgelopen jaren flink is gestegen. Psychische aandoeningen als burn-out, depressie en overspanning vormen al tijden ongeveer een derde van het aantal ziekmeldingen. Mogelijk wordt dit aandeel de komende periode groter, denkt ook stressexpert en bedrijfsarts Willem van Rhenen (Arbo Unie). Vooral een gebrek aan sociale contacten door thuiswerken speelt daarbij een rol.

- Uit onderzoek van TNO (onder 10.000 werknemers die de onderzoekers van TNO sinds 2019 volgen) blijkt dat het aantal burnout-klachten licht toenam bij thuiswerkers, 1 op de 6 voelde zich eenzaam. Vooral onder mensen die in 2019 nog wel werk hadden en nu niet meer (14%) steeg het aantal depressieve klachten en gevoelens van eenzaamheid flink. "De groep is niet representatief voor alle werklozen in Nederland", zegt TNO-onderzoeker Karen Oude Hengel. "Maar het is wel een belangrijk signaal dat niet-werkenden er eigenlijk slechter aan toe zijn dan eind vorig jaar." Ook werkenden kampen met depressieve gevoelens en eenzaamheid.
- Uit het onderzoek van Fieldlab Evenementen blijkt dat evenementen in de buitenlucht 'ook in de strenge, lastige coronasituatie' op een veilige manier kunnen plaatsvinden, mits iedereen een negatieve testuitslag heeft. Fieldlab Evenementen-woordvoerder Tim Boersma stelt dat het Nederlands elftal tijdens poulewedstrijden van het EK kan spelen voor een driekwart gevulde Johan Cruyff Arena. Als het stadion voor 75% is gevuld moet men een mondkapje dragen, maar als het stadion voor 50% is gevuld, is dit alleen nodig wanneer mensen rondlopen, aldus Boersma.
- Het Europese parlement heeft ingestemd met de invoering van een EU-breed erkent, gratis certificaat waarmee de houder bewijst dat hij tegen Covid-19 is ingeënt, recent negatief is getest of is hersteld van de ziekte en voldoende antilichamen heeft. Met het bewijs moet het vrij reizen binnen Europa in coronatijd gemakkelijker worden. De lidstaten mogen houders van het certificaat niet verplichten om bij aankomst in quarantaine te gaan of een coronatest eisen. De certificaathouders zijn in principe ingeënt met door het Europees Geneesmiddelenbureau EMA goedgekeurde coronavaccins, maar lidstaten kunnen zelf bepalen of ze ook mensen die bijvoorbeeld een Russisch of Chinees vaccin hebben gekregen worden toegelaten. Het parlement is ook akkoord dat burgers van buiten de EU met een erkend coronacertificaat de EU kunnen betreden.

Vaccinatie

- [NU.nl](#) geeft antwoord op de vraag "Wat is er veranderd?", nu Nederland sinds kort adviseert om zwangere vrouwen met het Moderna- en Pfizer/BioNTech-vaccin in te enten.
- Moderna gaat de productiecapaciteit flink verhogen. Het bedrijf kan volgend jaar tot 3 miljard doses leveren. Dit jaar worden dat er tussen de 800 miljoen en 1 miljard.
- Medeoprichter en directeur Ugur Sahin (BioNTech) heeft er "vertrouwen" in dat het Pfizer/BioNTech-vaccin werkzaam is tegen de Indiase variant van het coronavirus. Het vaccin is inmiddels op meer dan dertig coronavarianten getest, steeds met "voldoende immunerespons", aldus Sahin. De Indiase variant bevat volgens de wetenschapper "mutaties die we al eerder bestudeerd hebben en waartegen ons vaccin werkt. Dat geeft ons het nodige vertrouwen."
- Op de social mediakanalen van VWS vragen over vaccinatie: hoe zit het met de vaccinatievolgorde en hoever we zijn in het proces; wat zijn de effecten van AstraZeneca op vruchtbaarheid en zwangerschappen en hoe komen niet ingezetene en geëmigreerde Nederlanders die momenteel in Nederland verblijven in aanmerking voor een prik?

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- In het hele land was er op de zonnige woensdag veel aandacht voor de versoepelingen, met name voor de heropening van de terrassen en de winkels. Mensen posten op social media massaal berichten van hun 'eerste biertje' op het terras, of foto's van de lange rijen voor de winkels. De ochtendkranten vatten de sfeer door foto's van (toostende) mensen op terrassen te plaatsen. Zo kopt De Telegraaf 'Gewoon genieten'. Volgens Trouw zijn 'de gasten nog nooit zo geduldig geweest'. ANP meldt dat er gisteren duizenden mensen het terras opgingen, wat op sommige plekken lange wachtrijen tot gevolg had. Desondanks verliep de dag voor zover bekend nergens tot grote problemen en verlieten mensen zelf op tijd het terras. Volgens INretail verliep het winkelen zonder afspraak gisteren ook soepel. "In enkele winkelcentra is drukte, maar over het algemeen zijn de rijen met wachtende klanten goed te handhaven." AD legt vanochtend als enige nadruk op de drukte die er was: 'Volle terrassen, rijen bij winkels', terwijl het terras volgens FD 'halfvol' was.
- Uit onderzoek van TNO (onder 10.000 werknemers die de onderzoekers van TNO sinds 2019 volgen) blijkt dat ruim de helft van de werknemers in maart naar kantoor ging, 14% combineerde thuiswerken met werken 'op de zaak' en 35% werkte volledig vanuit huis. De overgrote meerderheid van werknemers die op de werkplek werkt zegt dat daar de coronamaatregelen worden nageleefd. 16% is bang om op het werk besmet te raken, die angst is het hoogst in het onderwijs (31%). Ruim 7% denkt ook op het werk corona te hebben opgelopen. Hoewel bijna driekwart van de werkenden met milde klachten thuis bleef, zegt een derde dat nooit te doen of soms.

Betekenisgeving

- **NOC*NSF** pleit ervoor dat betrokken trainers en overige stafleden voorafgaand aan de Olympische Spelen worden gevaccineerd. Als coaches en staf besmet zouden raken "heeft dat consequenties voor het hele team", zegt voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg.

- Daarnaast bespeurt **NOC*NSF** een "enorme hardnekkigheid in het kabinet" waar het gaat om versoepelingen voor de sport. Zo stelt voorzitter Anneke van Zanen-Nieberg dat de vitaliteit ondergeschikt is aan andere zaken: "straks worden we wakker in een volgende pandemie, van obesitas, hoge bloeddruk en suikerziekte."
- **De Telegraaf** kopt 'Strijd om vaccinatiewijfelaars zit in cruciale fase' en vraagt of voldoende Nederlanders zich zullen laten inenten. Hoe kun je burgers in een crisis ervan overtuigen om keuzes te maken die goed zijn voor het algemeen belang, terwijl niet ieder individu voor zichzelf er het nut van inziet? Volgens **hoogleraar in de geschiedenis van de geneeskunde Rina Knoeff (RUG)** heeft het geen zin om de harde kern van de antivaxx-beweging mee te krijgen, maar moeten vooral de twijfelaars worden overtuigd. Om dit voor elkaar te krijgen is een geloofwaardige overheid 'cruciaal', maar 'helaas hebben wij te maken met een tekortschietende en onbetrouwbare overheid', zo stelt Knoeff. Het kabinet en het RIVM sturen 'allerlei tegenstrijdige signalen uit' waardoor het wantrouwen alleen maar wordt aangewakkerd. Ook stelt Knoeff dat de communicatie van de overheid 'voor geen meter loopt'. Zo moet de overheid volgens Knoeff investeren in onderlinge solidariteit om goed uit deze crisis te komen.
- **Medeoprichter en directeur Ugur Sahin (BioNTech)** stelt in het **FD** dat de missie van de Europese Unie voor een faire verdeling van vaccins 'best goed' gelukt is. Sahin stelt verder dat de wereld moet leren leven met een 'nieuw normaal' waarbij er om de zoveel tijd kleine uitbraken zullen plaatsvinden die snel onder controle zullen zijn. Ook zal vaccineren volgens Sahin in de toekomst nodig blijven.
- Op de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge uit men kritiek op het nieuws rondom de CoronaMelder: 'Eerst een lek bij de GGD en nu dit weer?' en 'Nu is het wel duidelijk dat je de app dus moet verwijderen voor wie dat nog niet had gedaan'. Aan de andere kant ook berichten van mensen die de reactie overtrokken vinden.

Uitspraak Kuipers: avondklok had 'geen enkel effect'

- De uitspraak van **LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers** bij talkshow Beau gisteravond dat de avondklok 'geen enkel effect' heeft gehad lokt direct breed reacties uit. OMT- en Red Team-leden brengen nuance aan en stellen dat Kuipers dit niet zomaar kan zeggen, omdat er veel meer factoren meespelen in zo'n berekening. Kamerleden en journalisten reageren direct kritisch op de uitspraak, men vraagt zich vooral af waarom deze 'vergaande maatregel' is genomen. Het RIVM laat vanochtend in een reactie weten niet te snappen hoe Kuipers bij zijn uitspraak komt en zegt het effect nog te willen onderzoeken.
- **OMT-lid Marion Koopmans**: "Nuance: dit werd ingevoerd in de periode onder de radar de Britse variant sterk aan het toenemen was. Dit was de gemodelleerde verwachting zonder de maatregelen waar avondklok bij zat (de rode lijn)."
OMT-lid Marc Bonten: "Belangrijke nuance: de set van maatregelen hield ons op de groene lijn. Vrees dat niemand kan zeggen welk aandeel elke individuele maatregel daarin had."
Red Team-lid Amrish Baidjoe: "Kan deze meneer, (veredelde mdl arts, geen epidemioloog) aub een keer wat bescheidenheid tonen mbt complexe materie. Het is evident dat je minister van gezondheid wilt worden. En media, kunnen jullie aub leren om correcte disciplines uit te nodigen om materie te duiden."
- **PVV-Kamerlid Wilders**: "We zijn dus voor de gek gehouden door Rutte en De Jonge. PVV was altijd tegen invoering van de avondklok. Enorme vrijheidsbeperkende maatregelen met geen enkel effect dus. Schandalig!"
DENK-Kamerlid Kuzu: "Precies zoals @DenkNL keer op keer betoogde in de Kamerdebatten over de ellendige #avondklok. Tevreden dat het erkend wordt. Blij dat het eindelijk weg is. Maar Rutte en zijn handlangers hadden het land hiermee niet hoeven op te zadelen."
FvD-Kamerlid Van Haga: "Onvoorstelbaar! Kuipers: avondklok heeft geen enkel effect gehad. Dat wisten we vantevoren al. We wisten het bij de verlengingen. Schandalig dat dit pas wordt toegegeven nadat de avondklok is afgeschaft."
- **Journalist Wierd Duk**: "Chefprikken van RIVM die zegt dat hij ook liever wacht op Pfizer. Kuipers die zegt dat de avondklok geen zin had. Van Dissel die tegen mondkapjes ageerde. De Jonge ... Gommers .... Etc. etc."
Journalist Ton van Dijk: "De overheid raakt op dit moment ongeveer iedere minuut meer gezag kwijt. En dat is echt niet leuk. #avondklok."
Journalist Marianne Zwagerman: "GOH DE AVONDKLOK WAS ZINLOOS. Experimentje mensen. Lachen man [3x emoticon: hoofd dat ontploft] Ze hebben echt geen idee hoeveel leed en eenzaamheid dit 'experiment' veroorzaakt heeft."
Journalist Chris Aalberts: "En hartelijke dank voor het extra sociale isolement van een paar miljoen singles. #kuch."
Opiniemaker Sywert van Lienden: "Maandenlang grondwettelijke vrijheid miljoenen burgers beperkt. Dag na afschaffing: het had geen enkel effect, we wisten het niet, maar we moesten iets doen. Voer voor de parlementaire enquête."

Vaccinatiecampagne

- Kritische reacties op het nieuws dat de vaccinatiecampagne lijkt af te wijken van de -strategie. Zo krijgen bijvoorbeeld sommige Zeeuwse zestigers binnenkort al hun tweede dosis van het AstraZeneca-vaccin krijgen, terwijl mensen in Zuid-Holland en Gelderland uit dezelfde leeftijdsgroep nog wachten op hun eerste prik. Daarnaast worden alle volwassen onder de zestig van de Friese Waddeneilanden al eerder uitgenodigd voor vaccinatie dan hun leeftijdsgenoten op het vaste land. In een reactie noemt een **LHV-woordvoerder** de planning een 'lappendeken'. De **ANBO** noemt het systeem 'ondoorzichtig' en vindt dat de overheid het beter uit zou kunnen leggen: "We geloven best dat het ingewikkeld is en dat je ook afhankelijk bent van de leveringen, maar wees vooral duidelijk."
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge kritiek op de vaccinatiecampagne. Ontevreden reacties van mensen die geboren zijn in 1956-1960. Deze groep krijgt een uitnodiging voor (AstraZeneca)-vaccinatie van de huisarts, maar zij

zien nu dat de GGD al verder gaat met het vaccineren van de mensen uit 1961. Dit is volgens de mensen niet te rijmen met de vaccinatiestrategie -'van oud naar jong'-, zeker omdat zij liever een Pfizer/BioNTech-vaccinatie willen.

Quarantaineplicht

- Waar FD en AD feitelijk blijven in hun reconstructie van het debat benadrukken Trouw, de Volkskrant en De Telegraaf de 'vele vragen die de Kamer nog heeft' (Trouw). De grootste vragen zitten volgens de kranten in de handhaafbaarheid van de wet en of gevaccineerden uitgezonderd zijn van de quarantaineplicht. Zo stelt De Telegraaf dat de handhaafbaarheid van de wet volgens de Tweede Kamer een 'lachertje' blijft gezien het nog maar de vraag is hoe en of er überhaupt gehandhaafd kan worden. Daarnaast is de Tweede Kamer het volgens de Volkskrant 'zeer oneens' over de vraag of er een uitzondering moet worden gemaakt voor mensen die gevaccineerd zijn, omdat dit kan gaan voelen als een 'indirecte vaccinatieplicht'. De Telegraaf neemt hierin al een voorzet en kopt 'quarantaineplicht niet voor geprikten'.
- **BBB-Kamerlid Caroline van der Plas** reageert op Twitter: "En nu komt zeer vergaande quarantaineplicht als het aan Kabinet ligt. Met belteams, die mensen thuis gaan bellen of ze wel echt thuis zijn en zo niet, kans op handhaver op de stoep en boete, aan toe. Ernstige schending grondrechten. Effect? BBB zal hier dan ook tegen stemmen."
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge enkele negatieve reacties over de quarantaineplicht. Een groep mensen vindt het te laat voor een quarantaineplicht en begrijpt de toegevoegde waarde niet als 'we gewoon sneller vaccineren'. Daarnaast geven mensen aan niet te geloven in de handhaafbaarheid van de quarantaineplicht.

Terugblik Koningsdag

- [Trouw](#) blikt vanochtend terug op Koningsdag. 'Wát een contrast met 'Woningdag'' kopt de krant. Daarnaast een nabescherping in [Trouw](#) door sociaal psycholoog Paul van Lange. Mensen leken zich volgens Van Lange niet meer te schamen voor hun feestje. Het was een voorbeeld van de zogeheten 'descriptive norm'.
- **IC-hoofdverpleegkundige Susanne Heijmenberg (Amsterdam UMC)** zegt bij talkshow Op1 dat de druk op de zorg heel groot is. Daarnaast zijn er in haar ziekenhuis mensen opgenomen die gefeest hebben met Koningsdag en ze verwacht dat dit in meerdere ziekenhuizen is gebeurd. Heijmenberg verwacht dat de besmettingen over twee weken niet zullen meevallen als gevolg van Koningsdag en wil vooral meegeven dat er veel jonge mensen op de IC's liggen, ook zonder onderliggend lijden.
- **Arts-microbioloog Marc Bonten** vond de drukte met Koningsdag "behoorlijk heftig" om te zien. "Het risico dat het op de ic's misgaat wordt steeds groter." Dan komt ook code zwart onvermijdelijk weer in beeld, zegt Bonten. Het wordt volgens hem spannend of de daling van het aantal besmettingen door de vaccinaties en de stijging door de versoepelingen, met elkaar in balans zijn. "Als deze daling niet inzet of pas veel later, dan blijft het onverminderd druk op de ic's of wordt het zelfs drukker en dan komt code zwart (weer) in beeld.
- **Burgemeester van Haarlem Jos Wiene**n kijkt met gemengde gevoelens terug op Koningsdag. "Het is echt niet perfect verlopen, maar we zijn er in geslaagd excessen te voorkomen." Dat het niet perfect was, komt door de 'voortdurende spanning' die er in de samenleving heerst tussen de mensen die 'helemaal klaar zijn met de maatregelen' en 'de ziekenhuizen die vol liggen'. "Daarom zeg ik ook niet: ik vind dat het perfect gelopen is."